

Koordinacja realizacji zadania oraz działań krajowych w zakresie ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych

Temat realizowano w ramach zadania celowego 1.1 Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Głównym celem zadania jest zapewnienie spójności podejmowanych w kraju działań w zakresie ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych. W realizację tego celu zaangażowanych jest kilka instytucji zewnętrznych wyspecjalizowanych w zabezpieczeniu przed utratą zasobów genowych danego gatunku lub grupy roślin, których prace wymagają koordynacji i monitorowania. W ramach zadania prowadzone są także konsultacje z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Instytut Ogrodnictwa - PIB stanowi dla Ministerstwa wsparcie eksperckie w pracach grup roboczych Komisji Europejskiej związanych z przygotowaniami do spotkań w ramach Międzynarodowego Traktatu o Zasobach Genetycznych Roślin dla Wyżywienia i Rolnictwa oraz w bieżących pracach związanych z interwencjami Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027 i działaniami podejmowanymi w celu ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych w Polsce i na arenie międzynarodowej.

W pierwszej połowie 2025 roku uzgodniono harmonogramy prac, opracowano i zawarto umowy na wykonanie usług badawczych-doświadczeń z instytucjami zewnętrznymi. W drugim półroczu otrzymano sprawozdania od kuratorów z przebiegu prac w poszczególnych kolekcjach. Wszystkie instytucje zewnętrzne złożyły sprawozdania merytoryczne oraz rozliczenia w terminach określonych w umowach, a informacje w nich zawarte posłużyły do przygotowania zbiorczego sprawozdania końcowego za 2025 rok z zakresu ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych. W realizację zadań z obszaru „Ochrona roślinnych zasobów genowych roślin ogrodniczych” w 2025 roku było zaangażowanych 7 instytucji zewnętrznych, które realizowały 9 tematów szczegółowych dotyczących prowadzenia następujących kolekcji:

- kolekcja polowych ozdobnych roślin cebulowych,
- kolekcja historycznych odmian róż,
- kolekcja roślin dyniowatych,
- kolekcja roślin warzywnych (w zakresie regeneracji),
- kolekcja winorośli,
- kolekcja polowa szparaga,
- kolekcja jabłoni i utrzymanie w kriobanku gatunków roślin sadowniczych,
- kolekcja starych odmian drzew owocowych na północy Polski,
- kolekcja starych odmian drzew owocowych na południu Polski;

W ramach zadania 1.1 w dniu 13 listopada 2025 roku odbyło się seminarium pt. „Projektowanie terenów zieleni miejskiej i przydrożnej z wykorzystaniem gatunków i odmian drzew owocowych z Banku Genów”. W seminarium, które odbyło się w trybie hybrydowym, wzięło udział łącznie ok. 150 osób, wśród których byli m.in. przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ośrodków Doradztwa Rolniczego, Związku Stowarzyszeń Opolska Wieś Przyrodnicza, Zarządu Dróg Powiatowych, Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, uczelni wyższych oraz firm ogrodniczych.

11 grudnia 2025 roku w IO-PIB zorganizowano seminarium zdawczo-odbiorcze dotyczące realizacji prac objętych zadaniami celowymi 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 i 1.5 w ramach obszaru „Ochrona

roślinnych zasobów genowych roślin ogrodniczych”. W trakcie seminarium kierownicy zadań przedstawili prezentacje dotyczące przebiegu prac w 2025 roku, a przedstawiciele jednostek zewnętrznych zaprezentowali sprawozdania roczne z wykonania usług badawczych – doświadczeń.

W 2025 roku wizytowano następujące kolekcje:

- Kolekcję polową starych odmian drzew owocowych w Bolestraszczech,
- Kolekcję polową starych odmian drzew owocowych w Grucznie nad Dolną Wisłą,
- Kolekcję polową winorośli na terenie Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

W 2025 roku w ramach wsparcia eksperckiego MRiRW opiniowano:

- Projekt planu działań strategii rozwoju potencjału międzynarodowego traktatu o ochronie zasobów genowych,
- Projekty praktycznych przewodników do stosowania standardów banku genów dla zasobów genetycznych roślin dla żywności i rolnictwa poprzez kriokonserwację,
- Projekty praktycznych przewodników dotyczących stosowania standardów banku genów dla zasobów genetycznych roślin dla wyżywienia i rolnictwa: Ochrona w bankach genów gatunków produkujących nasiona nieortodoksyjne w ramach grupy roboczej FAO.

Konsultowano przygotowanie wkładu Polski do prac zmierzających do usprawnienia funkcjonowania wielostronnego systemu dostępu i podziału korzyści (MLS) Międzynarodowego Traktatu o Roślinnych Zasobach Genetycznych dla Wyżywienia i Rolnictwa.

Współpracowano z MRiRW w sprawie przygotowania programu nieformalnego spotkania ministrów UE ds. rolnictwa (informal AGRI) w IO-PIB i SD w Dąbrowicach, które miało miejsce 16 czerwca 2025 roku. Pracownicy ZOSziZG brali udział w przygotowaniu i prezentacji aktywności dotyczącej banku genów roślin sadowniczych oraz jakości owoców.

Konsultowano prawidłową nazwę gatunków borówek (wysoka, niska, brusznica, czarna) stosowaną przez pomologów w Polsce.

Opiniowano zasadność wspierania uprawy cytryńca chińskiego w ramach interwencji Rolnictwo ekologiczne PS WPR 2023-2027.

Opracowano opinię dotyczącą zasadności uznania odmian regionalnych owsa szorstkiego.

Do centralnej bazy danych o zasobach genowych roślin użytkowych prowadzonej w IHAR–PIB w Radzikowie przekazano informacje o obiektach roślin ogrodniczych scharakteryzowanych i udostępnionych w 2025 roku.